VTT:n asiantuntijalausunto

E 6/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta

Maa- ja metsätalousvaliokunta pe 04.04.2025

VTT kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksestä koskien komission tiedonantoa maatalouden ja ruoan visiosta. VTT on yksi Euroopan johtavista tutkimuslaitoksista ja Suomen suurin EU-tutkimusrahoituksen saaja. VTT toteaa yhteenvetona, että **yhteiskunnan uudistuminen ja kilpailukykyinen kansantalous edellyttävät uuteen teknologiaan pohjautuvia ratkaisuita**. Kestävää kasvua syntyy, kun yritykset vastaavat globaaleihin haasteisiin kehittäen tutkimukseen pohjautuvia uusia innovatiivisia korkean lisäarvon palveluita ja tuotteita markkinoille.

Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta on hyvin ajankohtainen, sillä ruoantuotanto on monestakin näkökulmasta kriittinen kysymys EU:lle. **EU:n ruokajärjestelmä tarvitsee akuutisti strategista visiota ja toimenpiteitä.** On hyvä, että tiedonannossa maataloutta on tarkasteltu eri näkökulmista, mukaan lukien alan houkuttelevuus tulevaisuuden tekijöiden näkökulmasta, alan kannattavuus, resilienssi, tulevaisuuden näkymät etenkin ilmastokestävyyden ja hiilensidonnan näkökulmasta sekä miten alaa ja ruokaa arvostetaan ja miten turvataan oikeudenmukaiset elin- ja työolosuhteet maaseudulla.

Lähtökohtana yhteistyö ja ruoantuotannon monipuolistaminen

Vaikka komission tiedonanto on tarkastellut maatalouden ja ruokaketjun painopisteitä useista näkökulmista, **tulisi korostaa enemmän uudistavaa ruoantuotantojärjestelmää.** EU:n tulisi tavoitella kestävää, kannattavaa ja strategisesti autonomista ruoantuotantojärjestelmää.

Komission tiedonannossa on vahvasti keskitytty pelkästään maatalouteen, vaikka **alan kestävyyden ja kannattavuuden mahdollistamiseksi arvoketjun kokonaisvaltainen tarkastelu ja kehittäminen pellolta pöytään olisi ensiarvoisen tärkeää**. Elintarviketuotantoa ja sen kehittämistä koskeva osuus visiossa on jäänyt ohueksi. Jalostava ja valmistava elintarviketeollisuus ja jakelu pitäisi integroida maataloustuotantoon kiinteäksi osaksi, etenkin kun tavoitellaan ruoantuotannon monipuolistamista sekä ympäristökestävyyden että tasapainoisen ravitsemuksen näkökulmasta. Tämä voisi vahvistaa myös maataloustuottajien asemaa osana ruokajärjestelmää. Tällä hetkellä esimerkiksi Suomessa on hyvin vähän jalostavaa teollisuutta, ts. yrityksiä, jotka tuottavat ainesosia elintarviketeollisuuden käyttöön minkä vuoksi myös viljelijöiden kiinnostus viljellä esimerkiksi uusia proteiinikasveja on vähäistä. Myös uudenlaiset kannustimet, tuet ja yhteistyömallit voivat vauhdittaa uusien arvoketjujen rakentamista.

Tiedonannossa on hyvin vähän käsitelty uusia teknologioita (ml. uudet viljelyteknologiat, bioteknologia, kiertotalouden ratkaisut). Uudet teknologiat ja niiden käyttöönotto auttaisivat ruoantuotannon monipuolistamisessa sekä EU:n resilienssin,

omavaraisuusasteen ja ilmastokestävyyden parantamisessa, kansalaisten terveyttä tai alan houkuttelevuutta ja kannattavuutta unohtamatta. Visiossa on mainittu tulojen ja tuonnin monipuolistaminen, mutta proteiinien ja yleisesti **ruoantuotannon monipuolistaminen uusia tuotantokasveja ja tuotantomenetelmiä hyödyntämällä on jätetty lähes täysin huomiotta.**

Ruoantuotannon monipuolistamisesta EU:ssa on julkaistu tuoreita suositusraportteja:

- Protein Diversification for Future-Fit Farming: Protein-Diversification-for-Future-Fit-Farming_EIT-Food-Protein-Diversification-Think-Tank-paper_2025-01-02-175127_yhgp_2025-03-27-144939_ibym.pdf
- Towards a Resilient and Sustainable Future: The Role of Protein Diversification in the EU Agri-Food Sector, PD-Narrative-paper-11.03.2025_compressed.pdf

EU:ssa valmisteilla olevien **Biotalous-strategian ja Biotech Actin tulisi läheisesti linkittyä komission maatalouden ja ruoan vision kanssa**, koska ne ovat keskeisiä kokonaisuuksia ruokajärjestelmän näkökulmasta. Biotalous-strategia on mainittu hyvin lyhyesti visiopaperissa, mutta Biotech Actia ei lainkaan.

Bioteknologian hyödyntäminen ruokajärjestelmän hyväksi

Bioteknologiaan liittyen **komission tiedonanto COM(2024) 137 final ” Building the future with nature: Boosting Biotechnology and Biomanufacturing in the EU[1]” olisi tärkeä huomioida vahvemmin** tulevaisuuden maataloustuotannossa ja ruokajärjestelmän kehittämisessä ja taklata siihen liittyvät lainsäädännölliset haasteet, kuten seuraavissa kappaleissa on avattu.

Bioteknologia voi auttaa vähentämään EU:n ulkoisia riippuvuuksia maatalous- ja elintarvikesektorilla. Bioteknologian työkalujen valjastaminen maatalouden ja ruokasektorin käyttöön voi olla kriittinen rakennuspalikka pyrkimyksissä vähentää maatalous- ja ruokajärjestelmien kokonaisympäristöjalanjälkeä ja tukea EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamista. Bioteknologialla voidaan jalostaa rehu- ja ruokakasveista kestävämpiä sään ääri-ilmiöille, vähentää sato- ja elintarvikehävikkiä sekä mahdollistaa luonnonvarojen ja tuotantopanosten (kuten kemiallisten synteettisten torjunta-aineiden tai mineraalilannoitteiden) tehokkaamman ja/tai vähäisemmän käytön. Lopputuotteista voidaan myös jalostaa ravitsemuksellisesti parempia. Bioteknologiaa voidaan hyödyntää myös uusissa ruoantuotantomenetelmissä (kuten ruoan ainesosien tuottaminen solutehtaissa fermentoinnin avulla).

Kasvinjalostuksessa bioteknologisten työkalujen, kuten uusien genomitekniikoiden (NGT) käyttö, ovat avainasemassa ilmastonmuutokseen sopeutuvien, resursseja säästävien, ravitsevien ja korkean sadon lajikkeiden kehittämisessä. Siten ne edistävät EU:n ruokaturvaa ja maataloustuottajien taloudellista kannattavuutta. Teknologioiden avulla

[1] ec_communication-biotechnology-biomanufacturing.pdf

voidaan tuottaa mikro-organismeja, joilla on positiivinen vaikutus maataloustuotantoon, esimerkiksi vähentämällä synteettisten lannoitteiden tarvetta.

Bioteknologian hyödyntäminen ja sen tuotteet kohtaavat usein sääntelyesteitä, pitkiä lupaprosesseja ja hyväksymismenettelyjä, sekä jäsenvaltioiden että EU:n tasolla markkinoille tullessaan. Yksi esimerkki on biologisen kasvinsuojeluaineen hyväksyminen EU:ssa, mikä kestää jopa kolme kertaa kauemmin kuin Yhdysvalloissa. Toinen esimerkki on Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) uuselintarvikeprosessi, mikä on erittäin hidas ja vaikeuttaa uusien teknologioiden ja tuotantoprosessien käyttöönottoa. **EU:n sääntelyprosesseja tulee nopeuttaa ja uusien teknologioiden käyttöönoton** hyväksymistä vauhdittaa (esim. genomitekniikoiden soveltaminen maataloudessa ja ruoantuotannossa). Lisäksi säätelyn keventämistä olisi tärkeä korostaa enemmän komission maatalouden ja ruoan visiota toteutettaessa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että **EU:n ruokajärjestelmän, jonka tiiviinä osana myös maatalous on, pitäisi olla rohkeasti uudistava ja uusimpia teknologioita ja ratkaisuja hyödyntävä. Tämä mahdollistaisi kestävän ja kannattavan ruokajärjestelmän rakentamisen, ja siten takaisi EU:n strategisen autonomian**. Innovaatiokeskeinen kehittäminen takaisi myös alan houkuttelevuuden ja turvaisi tulevaisuuden tekijät alalle.

Espoossa 2.4.2025,

Emilia Nordlund

Lisätietoja:

Emilia Nordlund

Tutkimuspäällikkö, Teollinen biotekniikka ja ruoka

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Puh. 040 504 2963, Emilia.Nordlund@vtt.fi